

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 թվական-1916 թվական) բաժնորգագրին է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԿԱՆ ԲԱՃՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ է 2 ֆրանկ, Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Նամակ կամ դրամ չի պահանջվում.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԱ ՏԱՐԻ

ԹԻՒՆ

1915 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 6 ԴՆ.
(Շ.Տ. 1915 Սեպտեմբեր 23)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համապատասխան և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրանակի չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամսով կարժէ. 1 զինադիրը 2 ամսով: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲԱՅՈՒԱԾ ԵՒ ԲԱՃՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

"ԱՐՄԵՆԻԱ" ԼԱ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1915 ՕԴՈՍՏՈՍ — 1916 ՈՌԷԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 թվական-1916 թվական) բաժնորգագրին է 20 ֆրանկ (4 տոլար ամերիկեան կամ 7 րուբլ և 50 կոպ. ռուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց առեալ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը զրկուի կէս բաժնորգագրով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանկ բաժնորգագրով: Կարելի է բաժնորգագրուիլ նաեւ քանի՜ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանկ (40 սէնդ = 75 կոպ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանկ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմենիայի Օժանդակ» արձանագրուած են մեր հրատարակած Օժանդակութեան կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կոնենան Որմենիա ստանալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգագրով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանկով կամ ամսական 1 ֆրանկ կարելի է նաեւ Օժանդակի նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժնորգագրով:

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏԱՊԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ֆր. անգլ.

Ս. Հայ գիւցաղութի մը Բ. արագր.	40
Բ. — Է. (Սպասած)	
Բ. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրացիներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	60
Բ. «Արմենիա»-ի լրագրար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրկ	20
Ժ. Բաւար Բագրիս	20
Ժ. Եմբողջ Մ. Փորթուգալիայի գրած ուսանարներն	15
Ժ. Մի պոլկար հայրենասեր (Պոլկարի Զեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
Ժ. Մի գաղութ	20
Մարտէսէն դուրս զրկուի փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սերեկիոյ հայ հերոսապետը Պետրոս Տէօլլէթեան. — Նամակ համակրութեան եւ բողոքի ի նպատակ Հայ ազգին. — Ա. Սարգսեան. — Վանեցիների վերադարձը. — Հայ կամաւորները. — Հայերը Թիւրքիայի մէջ. — Դրովայնի նախարարին պատասխանը «Մարտէս»-ի Հայ երիտասարդաց Միութեան. — Հ. Բ. Բ. Միութեան յարգող անդամներուն. — Ֆրանսական ռազմավայրէն. — Համեմատական պատերազմը. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՍԵՐԵԿԻՈՅ ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՊԵՏԸ ՊԵՏՐՈՍ ՏԵՕԼԼԵԹԵԱՆ (1)

Երկու օր է որ Սերեկիոյ (Սուրբ Կիւր) Հայ հերոսապետը տիրաւորուած Տէօլլէթեան Գահիրէ հասած և մեզ մօտ հիւր եղած է: Քաջարի այս առիթատիրա պարոնը խիստ լուրջ և խելանի անձնաւորութիւն մ'է. իսկապա հեռու պարծանքէ և փառամոլ պոռոտախօսութիւններէ, հանդարտաբար, խորհող քան թէ խօսող, հարցումներու միայն կը պատասխանէ համառօտ և կտրուկ սոճով մը: Աւետիս քահանայ Եղորեանի ընկերակցութեամբ Բօրդ-Սայիտէն մինչև Գահիրէ ճամբորդած ժամանակամիջոցին երբէք բան մը յայտնած չէր իր այս առաքելական պաշտօնի մասին. միայն յետոյ իմացանք թէ շատ մեծամեծ անձնաւորութեանց հետ տեսնուած է, վասնզի այս պարոնը դիտէ խօսիլ անգլիերէն, զաղղիերէն, խալիբէն և արաբերէն լեզուները, բացի իր մայրենի և թուրքերէն լեզուներէն: Տիրաւոր Պետրոս Տէօլլէթեան տակաւին քրտանէ հինգ տարեկան է և իր առողջ կազմով և արթնուն բնաւորութեամբ մեծ ազդեցւոյ կը խոստանայ: Մեզ հետ մտերմանալով, հազիւ ուրեմն

(1) Պետրոս Տէօլլէթեան խմբագրուած մ'է այն Հայերի որոնք Անտիոքի մօտ ճէպէի Մանա լիւր արտատպութեամբ զիմագրած էին Թիւրք զորքերին և յետոյ ֆրանսական նաւատորմին շնորհով ազատուած ու եղիպտոս փոխադրուած, ինչպէս հրատարակուած է Արմենիայի Նախորդ թիւին մէջ: ԽՄԲ.

յաջողեցայ հետեալ հարցերու պատասխանն ընդունիլ, որոնք կարծես խոցողաւ և վշտաբեկ սրտէ մը կը բղխէին:

— Ինչպէս կրցիք լեռ ելնել և ապստամբիլ:

— Կառավարութեան ամեն պահանջներուն դժհարցով տալէ վերջ, երբ տեսանք թէ մեզ ալ տեղահան ընելու որոշումը տրուած էր ինչպէս շատ վայրերու Հայոց, մեզ զրացի եղող զիւղախումբերուն լուր տուինք որ որոշեալ օրը լեռ բարձրանան, իրենց ունեցածներն ըստ կարելոյն հետեւին անհեղձ: Ս. նոնք որոնք համոզուեցան, եկան միացան մեզ հետ. իսկ չեկողները մարդկայէս տարագրուեցան դէպի Արարիոյ անապատներ:

— Քանի՜ օր տեղեկ կուրծիք և ո՞րքան զոհեր ունեցաք:

— Քառասուն և ինն օր տեղեկ մեր գիմադրութիւնը. սակայն հինգ մեծ ճակատամարտեր ունեցանք, տասնէն տասն և հինգ ժամ տեղու թեամբ. մենք քսանի չափ զոհեր ունեցանք, իսկ թշնամին հազարէն աւելի մեղաւորներ և վիրաւորներ ունեցաւ:

— Թշնամի կռուողներու և ձեր թիւը քանի՜ կը հասնէր:

— Թշնամին նախ 300 հոգով յարձակեցաւ և ապա օգնական զօրքեր հասնելով գերմանացի սպաներու հրամանատարութեամբ, մինչև 4000ի հասաւ. իսկ մենք 600 կրտուղներ և 200ի չափ աշխատողներ ունէինք:

— Ինչ տեսակ զէնքեր ունէիք:

— Ամեն տեսակէն ալ. բայց փամփուշտներ շատ քիչ էր. յաջողութիւն ունեցանք մի քանի յարձակումներով թշնամիէն զէնքեր և սնտուկներով փամփուշտներ խլելու, փոսն զի քանիցս թնդանթնին և պաշարներն թողին ու փոխան:

— Կիլիկիոյ միւս հայաբնակ վայրերէն ինչպէս տեսիք:

— Առանց բացատրութեան ամենքն ալ տարագրուած են. միայն թէ հազարի չափ Զէյթունցիներ ազատուած են լեռներ ապստամբելով:

— Զէյթունցիներու նման քաջա-

րի ժողովուրդ մը ինչպէս անձնատուր եղաւ:

— Նախ իշխաններու անհամաձայնութեան պատճառաւ և ապա Սոյ թուլամորթ կաթողիկոսի պատգամաւորներէն համոզուելով, աւելի ճիշտը խաբուելով... Հոս վերադարձուի նման մօնչիւն մ'արձակեց:

— Բօրդ-Սայիտ հասնող Հայոց թիւը քանի՜ կը հասնի:

— Զորս հազար ութ հոգի են ընդ ամենը, ինձմով միասին:

— Գաղղիական մարտանաւերն ինչ կերպով օգնութեան հասան ձեզի:

— Երբ նկատեցինք թէ 8.10 աւուր հազիւ պաշար ունինք կռուելու համար. չափաւորաբար վաղուց միւր խաչ մը կտրելով դրօշակի նմանութեամբ՝ բարձրաւանդակի մը վերայ տնկեցինք որ ծովի կողմէն շատ լաւ կը տեսնուէր: Քանի՜ մ'օրէն վերջ գաղղիական մարտանաւեր եկան և մեր նշաններուն նայելով ծովափը մօտեցան ու մեզ հետ յարաբերութեան մօտեցով ամեն ինչ հասկացան. իսկոյն ամենայն մարդասիրութեամբ օգնեցին մեզ. նախ մեր ընտանիքներ ու ժամուկներ փոխադրեցին նաւերու մէջ և ապա յիսուն զինուորագուրս հանեցին միմեքայէ օգնելով, որոնք մեզ հետ միանալով կռուեցան մինչև որ անգլիական մարտանաւը հասաւ և մեզ ամենքս ազատելով Բօրդ-Սայիտ հասուց:

— Մնացեալն արդէն գիտէք:

— Զորս հազար ութ հոգու սընտրուած տալին, այն ալ նաւերու մէջ, ամենամեծ զոհողութիւն մ'է մարտանաւերու կողմանէ:

— Օ. ամենամեծ զոհողութեամբ և մարդասիրութեամբ հիւրասիրեցին մեզի, իրրի իրենց արիւնակիցներու հետ լինել կարծես գուրգուրանքին, մասնաւորապէս մեր փոքրիկներուն հետ:

— Արտ'ս որ ժամանակը խիստ կարճ էր. հետեւաբար աւելի հարցումներ չկրցի ընել:

— Տիրաւոր Պետրոս Տէօլլէթեան երկու օրէն վերջ տուաւ վերադասանայ ի Բօրդ-Սայիտ, միանալու համար իր պատկից ընկերներուն և հայրենակիցներուն որոնք այժմ անգլիական

վեհանձն կառավարութեան հիւրերն են և ամեն տեսակ խնամքներ կը վայելեն. ինչպէս որ Եգիպտոսի առաջնորդն և իր հետեւորդներ իրենց աչքով տեսած, միմիկարած և միմիկարուած են այդ գաղթական շահերու ամենագոյն վիճակէն. այժմ 1604-ն աւելի վրաններու ներքե կը խնամւին ամենայն կարգապահութեամբ մինչև որ նորանոր կարգադրութիւններ լինին յօգուտ իրենց. հոգեւորապէս ալ կը միմիկարուին իրենց հինգ քահանաներու և մէկ բողոքական պատուելիի հովուութեամբ:

Եգիպտոսէ ալ դադար չկարծես Բորգ-Սայիտ հասնող գաղթականներ. բոլորն առնելով ելիքարական հոսանք մ'ընդունեց. ամեն կողմէ պատգամաւորներ փութացուցին ըստ կարի թեթեւեղութեամբ տունէ տեղէ, հայրենիքէ վրկուած համարին եղբայրներուն ու քոյրերուն կրած տառապանքներն և հոգալու համար անոնց ամենակարեւոր պէտքերը. Եգիպտոսէ ալ կարմիր խաչն անմիջապէս բժշկներ, հիւանդապահներ և դեղորայք փութացուց, որմէ յետոյ հասցուց նաեւ ճերմակեղէններ ու հագուստներ, որոց չափ պէտք ունէին: Առաջնորդ Սըր-բազանը տեսնելով կանանց և փոքրիկներու ամիսներէ ի վեր տաք լուրով և օժտով յուսացուած չը լինելը, առաջին առթիւ հոգալ տուաւ այս պէտքը, մեծ քանակութեամբ օժտա խրկելով:

Յանկալի է որ այս եւանդուն գործունէութիւնը տեսական լինի, Եգիպտոսէ ալ հարստ գոտակարգն ալ իր օգնութիւնը հասցունէ կողմէ կառավարող ամենաթշուառ Հայաստանցի կարօտեալներուն, որոնց համար արդէն կողմա կերպուած էր կարմիր խաչը:

Այսպէս ահա ամեն կողմէն զուլումի ու ճշուատութեան ձայներ կը հասնին մեզ. անշուշտ այս վերջին երկունքն է զոր կը կրէ Հայ ժողովուրդը: Սերիկիոյ հերոսապետն ալ համակարծիք է ինձ թէ այս ժողովուրդը պիտի փրկուի քանի որ մակրոօրէն ապրելու համար ըմբոստանալ գիտէ:

Ինչպէս կը գուշակեմ Տիար Տէօֆէթեան ծրագիր մ'ունի, կիլիկիոյ մնացորդները փրկելու համար. եթէ թող արուի իրեն, անմիջապէս պիտի երթայ և աշխատի այդ նպատակի համար:

Երթաւ բարեաւ, Հայ հերոս. թող տառապանքներու Աստուածը քորաւիկ լինի քեզ և քաջարի ընկերներու, թող օրհնուի քու և քեզ նման հերոսներու ծնունդը և թող Հայրենասիրական անշէջ հուրը միշտ արծարծուի ձեր ազնիւ կուրծքերու ներքե:

1915 սեպտ. 20
Գահիրէ

Ա.-ԲԱՇ

ՆԱՄԱԿ ՀԱՄԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲՈՂՈՒԹԻ ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ

Լոնտոն, սեպտեմբեր 1915

Դժբաղդ Հայաստանի պատմութեան այս զարհուրելի ճգնաժամին մէջ Անգլիոյ Կանանց Հայանպաստ Դրամատեղ (Women's Armenian Relief Fund) Յանձնաժողովը այլևս չկրնար վայրկեան մ'իսկ սպասել առանց դիմելու ամբողջ Քրիստոնէութեան՝ Հայաստանի կրած անօրինակ զրկանքներուն համար համակրութիւն և օգնութիւն հայցելու:

Արդարեւ ժամանակը հասած է որ բոլոր քաղաքակրթեալ ազգեր, և մանաւանդ չէզոք ազգեր, յանուն մարդկութեան բողոքեն, թուրքիոյ կողմէ իւր անպաշտպան Հայ հպատակաց վրայ ի գործ դրուած սփերներէն այս վերջին ամենավատ և պժգալի սփերն ղէմ. Դաշնակիցներու ղէմ՝ թուրքիան պատերազմ հրատարակելէն ի վեր՝ Հայաստանը մոռացման է լուծեալ պատանքի մէջ պահող վարագործը ժամանակ առ ժամանակ բացուեցաւ մասամբ ու մենք տեսնեմք փոքր-Ասիոյ Հայ ժողովրդեան ընտնելմանը համար անպատմելի զարհուրանք, գրականապէս իրապարծուած կոտորածներ, և անոնց տարազրու թիւերը ղէպիմանալու դաւառներ որոնց մէջ անխուսափելի կերպով սովամահ պիտի ըլլան. Եւ բոլոր ասոնք կը գործադրուին որպէս զի Հայոց պատկանէ հոգիքը և ստացուածքը միւսխիւսման ներքին իրենց սեփականեն. Արդ՝ այս ոտատանայական քաղաքականութիւնը իւր գաղաթնակէտը հասցնելու համար, Ամերիկացի միսիօնարներ ալ արտաքուեցան, հազուադիւր դիւցազնութեամբ իրենց ամբողջ կեանքը նուիրած ժողովուրդէն և երկրէն հեռացուելով:

Մեր սրտերը դաճութեամբ և մեր աչքերը արցունքով կը լեցուին երբ Ամերիկայի ճանապարհով կը լսենք թէ վանայ միսիօնարները, որոնք ճանչցանք և սիրեցինք, Ռուսաց այդ քաղաքը դատարկած ատենը թիֆլիզ ապաստանելու հարկադրուած են, ուր օգոստոս 17ին հասած են հիւանդ, սրտաբեկ, կարօտ և չքաւոր իրենցմէ Տօթթըր Ալլըրը հիւանդ (1), իսկ Տօթթըր Ռէյնօլտ. սի համակրելի կողակցին ազգրը գէշ կերպով կոտորած, որ ի լրացած դժբաղդութեան, այդ արկածի հետեանօք հոգին աւանդեց իւր ամուսնուն Տօթթրի թիֆլիզ հասնելէն երկու օր առաջ. Խեղճ Տօթթըրը Ամերիկայի նահանգները երկու տարեկէ ի վեր է որ կը պտըտէր և վանի գօլէճին համար դրամազուլու հայթայթելու պայքարը կը մղէր և

(1) Ասոր համար կը պատմուի որ Թիֆլիս հիւանդութեան համաճարակ եղած ատենը, որու զոհ դարձաւ է իւր կինը, առաւօտեան ժամը 4էն մինչև կէս գիշերը հայ հիւանդներ կը խնամէր վանայ հիւանդանոցին մէջ:

հիշդ այս պահուն Բէդրօկրատի վրա. յէն կը վերադառնար վանի իւր հօմը, այսինքն ընտանեկան յարկը: Պարտինք ողբալ և կողքանք Հայաստանի համար մեր կազմած բոլոր ծրագիրներուն, յոյսերուն և վանքերուն խորտակուելուն վրայ, ու մեր պարտքն է բողոքել և հանդիսաւոր կերպով կը բողոքենք, և այս վերջի յոռեգոյն սփերն համար ահեղարար պատասխանատու կը բռնենք թուրքիան և Գերմանիան:

Այսօր աշխարհիս ամեն կողմը ապաստան փնտռող աղետուած Հայոց՝ մեր ճշմարիտ և ամենախորին եղբայրական համակրութիւնը կը մատուցանենք և միևնոյն ժամանակ մենք՝ իրենց՝ Հայոց բարեկամները՝ թէ՛ անհատաբար և թէ՛ հաւաքաբար կուխանք հրապարակաւ որ ոչադիւր պիտի լինինք, որքան որ այդ մեզի կարելի լինի, որպէսզի Հայաստանի ազատութիւնը ձեռք բերուի և հան արդարութիւնը. անգործութիւնը և քաղաքային իրաւունքները ապահովուին այն մեծ խաղաղութեան կարգադրութեան պահուն որ փոքր կամ անագան եւրոպական պատերազմին վերջ պիտի տայ:

Զեղդ անկեղծաբար

ԲԱՏԼԻՆ ԲՈՒ

Պատուոյ գանձապահի կողմէն «Կանանց Հայանպաստ Դրամատեղ» ի
Danehurst, Putney
London, England

Անգլիոյ Երեսնէն Թարգմանեց

Կ. ՅԱՆՈՒԵԱՆ

Ա. ԱՆՈՐՈՆԵԱՆ

Ուրախութեամբ կիսմանք թէ մեծանուն գրագէտ եւ գործիչ Տ. Աւետիք Անարնեան, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղէմ բացուած դատին ճետեւանքով բանտարկուած եւ բանտին մէջ ստացած հիւանդութեան պատճառով առժամապէս արձակուած միջոցին բժշկուելու համար արտասահման անցած եւ այնտեղ մնալ ստիպուած էր, Ռուսիայի Յարի կողմէն բարձրագոյն ներման արժանացած լինելով այժմ, պիտի կրնայ պայտեւեալ անվտանգ վերադառնալ կովկաս:

ՎԱՆԵՑԻՆԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Իգիւր, 14/27 օգոստոսի

Մէկ շաբաթից աւելի էր, որ վանեցիներից՝ տղամարդիկ պատրաստուած էին վերադառնալ վան և շրջապատը: Վերապէս երէկ նորմա ճանապարհ ընկան: Առաջին գնացին հազարից աւելի մարդիկ, որոնցից գերագոյն մասը զինուած է: Երթի ղեկավարն էր վանի նահանգապետ Արամը:

Մեծ մասը ճանապարհէնց ոտով, իսկ մնացածները ձիով: Կային կառքերով ու ֆուրգոններով զննարկներ ևս: Նահանգապետ Արամի իգիւրի ընկալարանի մօտեւրէ և գիւղի ծայրում հաւաքուել էին վանեցի կանայք, որոնք արտասուք աչքերին բարի երթ և յաջողութիւն էին մտաւորապէս տղամարդկանց: Բաժանելու օրը տառաւ թեւտարաններ շատ եղան...

Եւ որքան հասկանալի են այդ արտասուքները, ծորող՝ մայրերի, քոյրերի, ամուսինների աչքերից: Յանկարծակիի եկած հայ ընտանիքը, շնորհիւ երկար ու քաղ-

ցած գողթի՝ ազնաւած ու կրճատած, այժմ իր տղամարդին, իր վերջին յոյսը ուղարկում է անյայտութեան գիրկը...

Ինչ կը բերի վաղան օրը, ինչ կը վիճակի գնացողներին և այստեղ մնացողներին՝ Ներկայ կեանքը ինչ է անակնկալեալով և ամեն մի նոր օր կարող է իր հետ բերել և նոր յաղթանակ, և նոր պարտութիւն...

Ինչ էլ որ լինի, ինչպիսի անակնկալեալով ուղուած է ինչի վաղան օրը, այնուամենայնիւ երկիրը, վաթանը, քանի դեռ հնարաւոր է, ձեռքից բաց չպիտի թողնել, դատարկ չպիտի դնել այն և եւթակայ դարձնել բախտի բերմունքներ: Պիտի օր առաջ աճապարել վերականգնելու քանդուածը, վերանորոգելու փչացածը, ծխացնելու հայրենի օջախը: Եւ փափք նրանց, որոնք շտապում են կեանք տալու մօխրակոյտերին, վերականգնելու աւերակները, հնչեցնելու շեփորը նոր ու ազատ կեանքի...

Եւ թող այս հաղարին հետեւեն նոր ու նոր հաղարներ, ապա խառնեալ հաղարներ, ու երկիրը նորից կապրի լիարժեք կեանքով...

ՀԻՊԻՐԻԿ

(Հորիզոն)

ՀԱՅ ԿԱՄԱՆՈՐՆԵՐԸ

«Հայ կամաւոր խմբերի կարգադրիչ մարմին»ը պաշտօնական ազգով մը հրաւիրած է արձակուրդով հեռացած կամաւորներին անմիջապէս իրենց գնդերին միանալ և հրահանգած է կամաւոր արձանագրող մարմիններին և գործիչներին չուտով ուղարկել կեդրոն հին և նոր արձանագրուած կամաւորները:

Հայ կամաւորների առաջին գնդի հրամանատար Անդրանիկն ալ իր կողմէն կոչ մ'ուղղած է իր գնդէն արձակուրդով հեռացած կամաւորներին և անձնազոհ օգիտ մը հրաւիրած է անվշտ և յանդուգն կերպով կռուի հայրենիքի աշխատութեան համար:

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻԻՐԲԵԱՆԻ ՄԷՋ

Կիրատունէն Պաթում փախած Յոյների պատմածին համաձայն՝ այդ քաղաքը բողոքովին մաքրուած է հայերէ, Յունիս 12/25էն մինչև յունիս 17/30ը 450 տուն հայութիւն՝ քաղաքէն դուրս հանուած է Սերաստիա տանելու պարտակով և ճանապարհին կոտորուած:

Այս սպաննուածների մէջ են Կիրատունի յայտնի բժիշկ Միհրան Սարայտեան, ուսումնական ղեղադորմ վարդան Գլճեան, Արամայիս Չիչեքեան, Եղիա վարդեան և այլն. իսկ աչքի ինկող երիտասարդներէն սպաննուած են վահան Պատրեան, Վ. Նապեան, Խաչիկ Կիւլէմիրեան, Սարգիս Թովհանէսեան, Սեպուհ Ելէքսիդեան, Մկրտիչ Գարայեան, 450 ընտանիքէն ազատուած են միայն 10-15 հոգի որոնք իսլամութիւնը ընդունել են բայց անոնք ալ վերջը քուեր են Սամսունի կողմերը: Այդ թիւը քաղաքի մէջ են Սա-

նույն Լեւորինեան, Հաճի Օլակիմ Խը-
տիշեան, Բարսեղ Շահրիկեան հոյն,
— Թէկ Շապին, Գարահիտարի ա-
պրատար թիւնը դադարած է բայց
հայ կուսիներէն մօտ 150 հոգի պատ-
ռելով թիւրք զօրքերի շղթան, քաշ-
ւեր են սարերը կամ մօտակայ քրիս-
տոնեայ գիւղերը:

— Կանոնաւոր զօրքի կողմէն Սա-
սունը քարուքանդ է եղած. գէթ
այդպէս են պատմած փախտական
համբարներէ ոմանք: Սպաննուած են
կորիւնը, Տիգրանը, Հաճին, Իրենց
ընկերներով: Ուրբէնը և փափագեա-
նը մի բուռ ընկերներով ապաստա-
նած են լեռներէ մէջ:

— Լոնտոնի «Թայմզ»-ն հաղոր-
դած են թէ դերմանացի շատ մը
հիւպատոսներ իրենք վարած կամ
քաջալերած են Հայերի կոտորածնե-
րը: Մասնաւորապէս յակնէ յան-
ւանէ կը յիշուի Հալէպի հիւպատոս
Տ. Բոսիէ որ Այնթապ գնացեր է
անհամբ վարելու համար կոտորած-
ները:

ԾՈՒՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ
«ՄԱՐՍԷՅԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳԱՅ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ»

Ինչպէս հրատարակած էինք Արմէնիաի
Նախորդ Թուով «Մարսէյի Հայ Երիտա-
սարգաց Միութիւն»-ը շնորհակալական եւ
երախտագիտական հետազոտ մը զրկած
էր Ֆրանսայի Երիտասարդին, Կի-
լիկիայի կողմերէն 5000 Հայերի ֆրանսա-
կան մարտանաւերի շնորհով ազատուած
լինելուն համար:

Երիտասարդին կողմէն նամա-
կով հետեւեալ պատասխանը եկած է
«Հայ Երիտասարգաց Միութեան»:

Ministère de la Marine
Cabinet du Ministre

Paris, le 1er octobre 1915

M. Archak Torossian

Président de la Jeunesse Arménienne
de Marseille

21, rue Thubaneau

Monsieur,

Monsieur le Ministre a bien reçu le
télégramme que vous lui avez adressé
au nom de l'Union de la Jeunesse Ar-
ménienne de Marseille, et lui expri-
mant vos sentiments de reconnaissance
pour l'aide apportée par la Marine Fran-
çaise à vos malheureux compatriotes
réfugiés dans le massif de Djebel Moussa.

Monsieur le Ministre a été très sen-
sible à votre démarche et il me prie de
vous transmettre ses meilleurs remer-
ciements.

Agrez, Monsieur, l'assurance de ma
considération distinguée.

Le Chef du Cabinet Civil
PHOEQUE

(Թարգմանութիւն)

Երիտասարդին նախարարութեան
պաշտօնարան

Դիւան Երիտասարդին նախարարին

Փարիզ 1 հոկտ. 1915

Տիար Արշակ Թորոսեան

Ատենապետ «Հայ Երիտասարգաց

Միութեան Մարսէյի»

21, Թիւականօ փողոց

Տիար,

Տիարնախարարը հաճութեամբ ստացած
է «Մարսէյի Հայ Երիտասարգաց Միու-
թեան» կողմէն ձեր իրեն զրկած հետազո-
տ ողով Ձեր երախտագիտութեան զգա-
ցումները կը յայտնէք այն օգնութեան
համար որ ֆրանսական Երիտասար-
գին հասուցած է ձեզի: Մուսաի Թա-
ւուտին մէջ սպաստանած ձեր դժբաղդ
հայրենակիցներին:

Տիարնախարարը շատ զգածուեցաւ ձեր
այդ դիմումէն եւ խնդրեց ինձի իր սըր-
տագին շնորհակալութիւնները հաղորդել
ձեզ:

Ընդունեցէք, Տիար, իմ յարգանքիս հա-
ւաստիքը:

Դիւանապետ աշխարհիկ գործերին
ՖՕԼԲ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՐԳԱՅ ԱՆԴԱՍՆԵՐՈՒՆ

Գահիրէ, 1 սեպտ. 1915

Տիար,

Յայտնի է թէ ներկայ տէւտոս պատե-
րազմին հետեւեալներէն մին եղած է նա-
եւ՝ Միութեան Տեղական Մասնաժողովնե-
րէն ոմանց անգործութիւնը և սովորական
ու մանաւանդ բացառիկ հատկութիւններ
ըզ-
գալի նուազումը: Թուրքիոյ պատերազմի
թուականէն ապին, երկրին 63 Տեղական
Մասնաժողովներուն հետ ամէն յարաբե-
րութիւն խզուած ըլլալով, չենք գիտեր
դժբախտաբար թէ ինչ եղած է անոնց
հակառակորդը: Իսկ Արտասահմանի Մաս-
նաժողովներէն ոմանք ևս, զերազրապէս
ազգուած ըլլալով եւ մտական ծանր տագ-
նապէս, չեն կրցած ունէ արդիւնաւոր
գործունէութիւն ունենալ: Այնպէս որ,
այսօր ցաւ ի սիրտ կը հաւատանք թէ՝
Միութեան 10.000 անդամներէն խիստ
շատեր բազմաթիւ ամիսներէ ի վեր յե-
տաժողով անդամութեան իրեն հատու-
ցանքի: Ներկայ կացութիւնը այնքան
աւելի խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ
Միութեան Կեդր. Ժողովին որքան
որ օրի տեւի ևս Հայութեան սպառնացող
վտանգները ծանրակիւր հանգամանք մը
կը զգենաւ և Հայրենիքի ծովածաւալ կա-
րիքները հսկայական համեմատութիւննե-
րու կը յանդիմանէ:

Մեր յարգող անդամները, որ իրենց սե-
րուն հաւատարմութիւնը երբեք չեն
սակարկած Միութեան, աներկբայօրէն
գիտակցութիւնը ունին Հայաստանը սուգի
և աւերի մասնող ազգաներուն տաճար-
ութեանը, որքան և Միութեան վրայ
ծանրացող պարտականութեանց յարաճուն
մեծութեանը: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը,
իրեն ճշմարիտ հայ և իրեն անկեղծ ան-
գամը այն մեծ ընտանիքին որ կը կոչուի
Հայկական Ընդհանուր Միութիւն, այս
բախտորոշ վայրկեանին կը զգայ վեհու-
թիւնը այն նախախնամական դերին որ
Միութիւնը ունիստալիս է և պարտաւոր
կատարելու, այսօր և վաղը. բայց ոչ ոք
ևս կանգիտէ թէ այս բանը կախում ունի
ամէն բանէ առաջ Միութեան տրամադրե-
լի միջոցներէն, որոնց զխառնուրդին է
անդամութեանը, իսկ ամենցմէ դուրս՝
Միութեան պաշտօնի գրամադրութիւն տա-
կանները և ունէ կանխորոշ բացառիկ նը-
ւերաւորութիւններ:

Տարակոյս չունինք թէ Միութեան ան-
դամները, որոնց ազգասիրութեան ապա-
ցոյցները ամէն տարի արձանագրելու
բախտ ունեցած ենք, վայրկեանին պար-
տադրած պահանջներուն զոչնչացում տալու
չեն վարանիր, և թերեւ անոնցմէ շատեր
այս կամ այն ուղղութեամբ իրենց անձ-
նորոշութիւնը արդէն ցոյց կուտան ներկայ
հիմաժամուն, բայց Կեդր. Վարչ. Ժողո-
վը պարտք կը սեպէ ներկայ թախանձա-
ղին կոչը ուղղել անոնց և խնդրել որ յե-

տաժողով անդամութեանը մաս առ մաս
հատուցանելու հիշ մը ընեն, այն որտա-
պէղիչ վտանգութեամբ թէ այդ փոքրիկ
գումարները՝ զոր կարելի է տրամադրել
անոնց մեծ գոհողութեան մը՝ քով քովի
գալով պիտի կազմեն բարեգործական կա-
րեւոր հիմնադրամ մը, զոր Կեդր. Ժողովը
պիտի փութայ հետզհետէ գործածել հայ-
րենիքին ամէնէն ստիպողական պէտքե-
րուն:

Կը բաւէ ուրեմն որ Միութեան իւրա-
քանչիւր անդամ, հին թէ նոր, այս թէ
կին, յիշէ այն փառաւոր անցեալը որ նը-
ւերագործած է Միութեան երկնառաք
հրեշտակի ինքնամատոյց բարեգործու-
թիւնները, յիշէ իր անդամական նուիրա-
կան յանձնարարութիւնը, և լսելով իր խօսի
ձայնին, պարտաւորուած ըլլալ իր միջոց-
ներուն ներքեւ շափովը, որպէսզի Միութե-
թիւնն ալ կարենայ աւելի լայն սահմանի
մը մէջ օգնութեան ձեռք կտրկաւել տա-
նապակած Հայութեան, որ հայրենիքի հե-
ռաւոր անկիւնները շարաշար կը խոչ-
տանգուի և տարագրութեան վտանգալից
համբաններուն վրայ կը քաջաջուրի աղե-
խալըրէն:

Թող Միութեան Տեղական Մասնաժո-
ղովները, որ Միութեան սրտերն են և
մեր անմիջական աշխատակիցները, կանգ-
նին իրենց ստանձնած ազգանուէր պաշտ-
ունի բարձրութեան վրայ, և անօրինակ
ոգնորութեամբ մը փարին գործին, մզում
տան յետաժողով անդամութեանը զան-
ձուցին, վերջին փորձ մը ընեն զարկ տա-
լու Միութեան, որուն բարոյական ու բա-
րեգործական բազմակողմանի ծառայու-
թիւնները ոչ ոք կրնայ անտեսել, երէկ և
այսօր՝ երբ իր նախագահէն սկսեալ մին-
չև յետին գործիչը բոլորանուէր տուած է
ինքզինքը ազգային դատին յաղթանակին,
և վաղը՝ երբ ամէնքս ալ պիտի կոչուինք
աւելին ընելու, վերաշինելու քանդուած
հիմքները և պատրաստելու հայ վերա-
ծնանքը, ի փոռս մարտիրոս և միանգա-
մայն հերոս ազգին որուն ազատութեան կը
հաւատանք:

Եւրոպայէն վերադարձիս, ուր իմօքսանն
աջակցեցայ Սղապին Պատուիրակութեան
աշխատութեանց, և ի բացակայութեան
իմ մեծանուն պաշտօնակցիս և մեր վեհ-
մափայլ նախագահին Պօղոս Կուրպը փա-
շայի, որ կը շարունակէ իր ազգային վեհ
առաքելութիւնը, իմ վերաւոր սիրտիս խո-
րէն այս յուզեալ կոչը կուղղեմ Միութե-
թեան մատուր և հեռակալ բոլոր անդամ-
ներուն, և լիայրոյ կապալինիս մեր բա-
րեկամներուն անվերապահ աջակցութեանը՝
այս գծաւորին վայրկեաններուն մէջ:

Կանխապայտ շնորհակալութեամբ և խո-
րին յարգանքով,

Ի գիմոց Հ. Բ. Ը. Միութեան
Կեդր. Վարչ. Ժողովի Փոխ-Ատենապետ
ԵՍԳՈՒՊ ԱՐԹԻՆ ՓԱՇՍ.

(Կնիք)

Հ. Բ. Ը. Միութեան

ՅՐԱՆՍՍԱՅ ԱՆԴԱՍՆԵՐՈՒՆ

22 սեպտեմբեր 1915

Ինչպէս արդէն գրած եմ և չեմ
յոգնել կրկնելէ, այստեղ — և հա-
ւանքէն ամբողջ ֆրանքո-գերմանու-
կան ճակատին վրայ — երկու հա-
կառկորդներին համեմատական
գրութիւնը զգալի փոփոխութիւն
կրած է և ամէն յոյսերի դուռ կը
բանայ: Այդ մասին շուտ ոգևորուող
չեմ և անկողմնակալօրէն կը քննէ ինչ-
պէս և ե՛րբ պիտի իրականանան այդ
յոյսերը, այդ է որ գաղտնի կը մը-

նայ: Պատահութիւն ունեցայ շատե-
րի հետ խօսակցելու այդ մասին,
ամենքը լի են կատարեալ վստահու-
թեամբ: Պէտք է ըսել որ ամեն
ջանք, ամեն միջոց, ստանց գոհալու-
թիւններ խնայելու ի գործ կը դրու-
ի յաջողութիւն ձեռք բերելու հա-
մար:

Պատմութիւնը յետոյ երկուրորէն
պիտի իմացնէ թէ ինչ հսկայական
աշխատանք կատարուեցաւ այստեղ
և պիտի հիացնէ աշխարհը մեր մեծ
պետերի հեռատեսութեան ու հաւ-
ճարի և զինուորներ ի տնօրէնութեան
վրայ:

Երէկ գիշեր կրկին մասնա խրա-
մանները և սկսաւ ոսկորական կիսն-
քը անդադար ուժեղանալ թեան տակ:
Այդ մասին պաշտօնական զեկոյցնե-
րը (communiqué) կարծ ու համեմատ
են. հետինք իրենց օրինակին:

Չեւքո հասաւ Արմէնիայի Երզ թի-
ւը որին մէջ յիշուած է Մարսէյի Հայ
Երիտասարգութեան մասնակցութիւնը
Մասնի Յաղթանակի տարեդարձի
տօնախմբութեան: Այդ հանդէսները
մտաբերեցի այսօր երբ աչքի տալիս
ունեցայ երեք գիւղեր, երեք կը-
մախքներ որոնք մեր դժեբը տաւ-
ջանալով յաջողեցանք գնդակների
տարաւոր տակ դէպի յետ յաշել,
պաշտած կերպով թաղելու համար:
Այդ երեք գիւղերները զեւ կը կրէ-
ին իրենց ամբողջ տարազը, և դուն-
դի թիւը ցոյց կուտար որ մէկ տա-
րի առաջ Մասնի պատերազմին մա-
մանակ ինկած էին այդտեղ և միա-
ցած՝ երկու թշնամիների մէջտեղ:
Կերեակայէք ինչ վիճակի մէջ էին:
Սարսուռ ու սրտայուզում կաղզէր
այդ տեսարանը: Գրպաններէն թուղ-
թերը և այլն հանեցին, ընտանիք-
ներին հասցնելու համար: Եւ այսպի-
սիներ նորէն երեսն կուգան դաշ-
տին մէջ: Ասոնք վերցնելու գործին
մէջ մեծ քաջութիւն ցոյց տուաւ
մեր զօրարածնի քահանայն (aumônier)
որ նոյն իսկ գիշեր տոնն շալակին
վրայ ետ բերաւ մէկ կմալքը, թըշ-
նամու կրակին տակ:

Դանի կերթանք, մեր կազմակեր-
պութիւնը կը կատարեալագործուի ա-
մէն մանրամասնութիւններէ մէջտեղ:
Իմացած էք անշուշտ որ ֆրանսա-
կան զօրքը նոր գլխարկ մը, casque
մը ստացած է, գլուխը պաշտպա-
նելու համար ռումբերի կոտորների
éclats) դէմ: Այս նոր գլխարկը
15 օգէն մինչև 20 օգէն կեանքն ա-
զատած է մի քանի օրուայ փորձին
համեմատ: Ուստի թէև սկիզբը մի
քիչ ծաղրի առարկայ էր հնապաշա-
նների կողմէն, բայց այժմ ամեն մարդ
ունի և կը գործածէ: Պէտք է ըսե-
նակ որ բաւական գեղազիլ տեսան
(osthétique) ձև ունի այս նոր տեսա-
կը:

Անցեալ գիշեր մանրագէտի մը
ակնաւորեալ եղայ որ ցոյց կուտայ
թէ ինչպէս մարդու ամբողջ կազմը
նորանոր կը խմորէ գինեւորական
կրթութիւնն ու կեանքը: Մի զին.
ւոր (որ casque գնելու ծախսած էր)
շրափնէլի (1) մը գնդակով գանկին
ետեի մասէն ծանրապէս վիրաւոր.
ւած էր: Գանկէն վիրաւորուածնե.
րը, երբ ուղեղին դպած է, սաստիկ
շարժումներ կընեն և պէտք է կապել
գիրենք տանելու համար: Նախնական
դարմանումին (pansement sommaire)
ժամանակ բժիշկը պէտք էր անհրաժեշտ
վէրքին բոլորովը և վիրաւորեալին
անկարելի կընէր այդ գործողութիւ.
նը, անդադար ցնցուելով: Գլխա.
ւոր բժիշկը որ կը գիտէր զինքը,
յանկարծ թե ինչ կապուած ինքնու.
թեան նշանակը (plaque d'identité նա.
յելէն յետոյ) վիրաւորեալին ա.
նունը տուաւ հրամայողական շեշ.
տով մը: Այս վերջինը որ բոլորովին
ուշաթափ եղած էր, միայն անունը
լսելով «Présent» (Ներկայ) պատաս.
խանեց ու կեցաւ անշարժ քանի մը
երկվայրկեաններ որոնցմէ օգուտ
քաղեց միւս բժիշկը դարմանելու
համար: Նորէն վիրաւորեալը ցըն.
ցուի սկսաւ, նորէն նոյն տեսարանը
կրկնուեցաւ: շարունակ այդպէս մին.
չև որ դարմանումը վերջացաւ Միշտ
ականջիս մէջ է այդ անդգայ, անգի.
տակից ու գուցէ մահամերձ մար.
դու ձայնը որ իր անունը զինեւորա.
կան շեշտով կոչուած ժամանակ
«Ներկայ» կը պատասխանէր ու կը
պահէր անշարժութիւնը:

Ֆրանսացի հայ զինուորական մը

ՀԱՄԵՐՈՒՄԻՆ ՊՍԵՐՈՋՄԸ

Ֆրանսացիները Շամբայնեի և Ա.
ռասի մէջ սեպտ. 25ին և 26ին իրենց
կատարած փառաւոր յարձակողակա.
նէն յետոյ, իրենց զբաւած գիրքե.
րը ամրացնելով կը զբաղին այժմ.
միկնոյն ժամանակ իրենց վրայեղած
հակադարձակումները յետ կը մղեն
քաջաբար և քայլ առ քայլ կը շա.
րունակեն յառաջդիմելու:

Վերջին տեղեկութիւններին նա.
յելով, վերոյիշեալ 2 օրի պատերազ.
մին մէջ Գերմանիայի ունեցած կո.
րուսարը, սպաննուած, վիրաւորուած
և զերի ինկած, 100.000էն աւելի է
եղած: Միայն Շամբայնեի ճակատին
վրայ սեպտ. 25ին Գերմաններէն
առնուած դաշտային կամ ծանր թըն.
դանութիւններ թիւը կը հասնի 121ի:

Անգլիացիները որոնք մասնաւոր.
բազէս Պէլժիդի կողմը կը գործեն
Գերմանացիներին դէմ, սեպտ. 27ի
երեկոյին Հիւլիշի Հիւսիսային տ.

րեմտեան կողմը Գերմանացիներին
մի քանի անգամ հակադարձակում.
ները յետ մղելով, ծանր կորուստ.
ներ պատճառեցին անոնց: Լուսի
արեւելեան կողմը իրենց յարձակման
մէջ կը յառաջանան Անգլիացիները
որոնք սեպտ. 27ի կուսին մէջ գերի
բռնած էին արդէն 53 սպայ, 2.800
զօրք, և առած էին 18 թնդանութ և
31 միզրայէօք:

Գերմանացիները Ռուսիայի կողմ
ալ սկսած են տկարանալ: Իրենց
կեդրոնէն հեռացած լինելով և եր.
կաթողային ցանցերի չգոյութեան
պատճառով պարէնաւորման և ռազ.
մամթերքի մասին դժուարութիւն.
ներ կենթարկուին: Այնպէս ինչ
եղանակն ալ իր ցրտաշունչ խոտու.
թիւններով և ճահիճների ողորմ.
ներով բնիկ Ռուսերի օգնութեան
հասած է արշաւող Գերմաններին
դէմ: Գերմանական ամբողջ զօրա.
գունդ մը Բիւսքի ճախճախտանե.
րին մէջ կորած է:

Գերմանական «Ֆրանզֆուրդըր
Չադուսիկ» լրագիրը հրատարակած
է թէ պուլկար նախարարապետ Տ.
Բատայաւովի սեպտ. 20ին հաղոր.
դեր է դանազան կուսակցութիւննե.
րի զինուորներին որ այսուհետեւ
պուլկարական սահմանադրութեան
ճա գետակէն պիտի երթայ մինչև
Գարազաճ և անկէ ալ Մարիցա գե.
տի հարաւային ափէն շարունակու.
լով պիտի երթայ մինչև Լիսա:

Թիւրքիայի կողմէն Պուլկարիայի
թողուած գետինը 2.300 քառակուսի
հազարամէդրի չափ է:

«Ազ-Էտը» լրագրի տուած տեղե.
կութեան նայելով, Թիւրքիայի և
Պուլկարիայի միջև այդ կարգապրու.
թիւն եղած է եզեր սեպտեմբեր
3ին:

— Պուլկարիան Թիւրքիայի և
Աւստրիո-գերմանիայի հետ համաձայ.
նութիւն գոյացունելէ յետոյ սկսած
է զիմակը վար առնել: Հեռագրա.
կան և լրագրական տեղեկութիւննե.
րին նայելով, Պուլկարիան ալ Թիւր.
քիայի պէս գերման իշխանութեան
ենթարկուած երկիր մը սկսած է
դառնալ: Գերման և աւստրիացի
սպայներ լցուած են այնտեղ և իրենց
ուզածի պէս կ'իշխեն: Նոյն իսկ Ֆէր.
տիւնի թագաւորի պարտին հրա.
մանատար նշանակուել է գերմանա.
ցի գնդապետ Ֆոն Գարլով: Աստի.
պաշտօն ստանձնելու են նաեւ գնդապ.
պաշտպանելու եթէ ժողովրդի կող.
մէն ունէ իւրրուսում լինի թագաւորին
և կառավարութեան դէմ: Ինչպէս
Սոֆիայի, Նոյնպէս և Աթէնքի մէջ
պաշարման վիճակ հրատարակուած
է:

— Քառեակ համաձայնութեան
տէրութիւնները Աթէնքի և Սոֆիայի
կառավարութիւններին իմացոյցին
թէ այն առաջարկութիւններ որ Պուլ.
կարիային եղած էին Թիւրքերին
դէմ իր գործակցութիւն ունե.

նալու համար, յետ առնուած են
այժմ: Ֆրանսական զօրքերը,
յոյն կառավարութեան հետ եղած
համաձայնութեան համեմատ, Սալո.
նիկ պիտի իջնեն, անկէ երթալ
պաշտպանելու համար Սերպիան ունէ
յարձակման դէմ:

Սե Ժովին վրայ նկատուած է որ
առնական մարտանաւեր Պուլկարիայի
վառնա և Պուրկալ նաւահանգիստ.
ների բացերը պտոյտներ կը կատա.
րեն:

— Սոֆիայի ռուս դեսպան Տ. Զա.
վինսքի հոկտեմբեր 5ին Տ. Բատայ.
աւովին վերջնագիր մը տուած է
որով պահանջած է գերման և աւս.
տրիացի սպայների անմիջապէս հե.
ռացումը Պուլկարիանէ և վերջնական
պատասխանի պայմանաւոր տուած է
24 ժամ. ապա թէ ոչ, իր դեսպա.
նական բոլոր պաշտօնեայներով պի.
տի հեռանալ Պուլկարիանէ: Այս
վերջնագիրը դաշնակից միւս տէրու.
թիւնների համաձայնութեամբ յանձ.
նուած է Պուլկարիային:

— Յունաստանի Երեսփոխանական
Ժողովը հոկտ. 4ի նստի մէջ, Տ. Վէ.
նիզէլուսի բացատրութիւն երբ լսելէն
յետոյ, 102ի դէմ 142 քուէով իր
վստահութիւն յայտնեց անոր:

Ֆրանսական զօրքերը
հոկտ. 5ին սկսան Սալոնիկ ցամաք
իջնել: Որովհետեւ Յունաստան պաշ.
տօնապէս չէր ք վիճակի մէջ կը գըտ.
նուի տակաւին, բոլորքեց ատար դէմ.
դաշնակիցները ծանուցագրով մը
պատասխանեցին թէ իրենք կուզան
Պուլկարիայի յարձակման դէմ Սեր.
պիան և Յունաստանը պաշտպանելու
համար միայն:

Կաստանդիանոս թագաւորը երէկ
յայտնել է Տ. Վէնիզէլուսին թէ իւր
չկրնար մինչև վերջը հեռանալ այժ.
մեան կառավարութեան քաղաքա.
կանութեան: Տ. Վէնիզէլուս հրաժա.
րական տուել է:

ՆՈՐ ՍՏՆՅՈՒՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

THE MEETING OF THE KINGS. By
Khimean Hairik, The Katholikos of all
Armenians. Armenian text, and english
version by P. Tonapetean and Laurence
Binyon; with a biographical sketch of
the author. London. Printed by Wil.
liam Clowes and Sons, Limited. 1915.

Price one shilling. Copies may be ob.
tained from P. Tonapetean, 53, Addi.
son Gardens, London W.

(Թրքիական Հայրիկի գրած Թա.
գաւորաց Ժողով մարդարէական բա.
նաստեղծութիւնը, հայերէն բնա.
գրին հետ անգլիերէն թարգմանու.
թեամբը մէկտեղ, պարունակող գըր.
քոյի մ'է, օրի մէջ գետեկուած է
նաեւ անգլիերէն Armenia հոյակապ
գըրքի հեղինակ Լիւնչի հիւնալի դո.
վատանքը Հայրիկի նկատմամբ: Կա.
րելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի իւր.
բաղբուրթեան դրանսենկէն, հասը
1 ֆր. և 35 սանդիմով: Մարտիէն
գուրս 1 ֆր. և 50 սանդիմով:

Մեծ քանակութեամբ ստանալ ու.
ղղները պէտք է դիմեն Տ. Պ. Տ.
նապետեանին իր վերագրեալ հա.
ցէով, որ կարեւոր գեղչ մը կընէ ի.
րենց համար և վաճառման արգիւն.
քին հարիւրի 20ը կը խոստանայ
նուիրել Հայ Կարմիր Խաչին):

Petit Soldat de France. Chanson pa.
triotique et de route. Paroles de Léon
U-Archagouni. Musique de J. Henry
tambour-major au 111e d'Infanterie.
Prix 2 fr.

(Տիար Լեոն իւթիւճեան Արչակու.
նիի որ ֆրանսական զօրաբանակին
մէջ իր երկրացիական պարտակա.
նութիւն կը կատարէ այժմ, յօրի.
նած հայրենասիրական մէկ երգն է
ողեւորիլ խօսքերով որ նոյնպէս ողեւ.
րիչ եղանակ մ'ունի: Հասոյթը նը.
ւիրուած է ֆրանսացի վիրաւոր
զօրքերին նպաստելու: Կը գտնուի
Մարտիչի ամէն ծանօթ երգաւա.
ճաններին քով):

ՈՉԴ

Գ. ՅՈՎՆԱՆԻԱՆ, հագուստի վաճա.
ւատունը փոխադրուած է Ռէփիւպլե
փոպը N. 92, «A la Source», Maison
de confections, Bonneterie, Chemise.
rie pour hommes, femmes et enfants.

Թղթակցութիւններ պէտք է ուղղել.
K. Hovnanian, 92, rue de la Républi.
que, Marseille հասցէին:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Հարաւային Ամերիկայի Սան Բաւ.
լո քաղաքէն վանեցի Գասպար փու.
սիկեան կը խնդրէ իմանալ թէ իր
մայրն ու քոյրը ողջ մնացած են
վանի մէջ կամ ինչ են եղած:

Տեղեկութիւն ունեցողէն կը խըն.
դրուի հաղորդել խմբագրութեանս
միջոցով:

Ազգասէր (Արշարունիաց ընկերութեան
խնդրանքով 2. Վ. Ինճիճեանի գրած և
նոյն ընկերութեան ծախքովը հրատարակ.
ւած տետրակ մ'է ազգասիրութեան յոր.
դորդ, որի մէջ ցոյց կը տրուին ազգա.
սիրութեան հրաշալի արգիւնքները, հին և
նոր ազգերի ազգասէր մեծ մարդերի կա.
տարած գործերէն օրինակներ բերուելով):
Բ. տպգր. 1902, 1,70 (1,80):

Պոլ եւ Վիքթորի (Սիբաղեղ սրտաշարժ
պատմութիւն մը որ ֆրանսերէնէ թարգ.
մանուած է գրէթէ ամէն լեզուի, ինչպէս
և հայերէնի թէ՛ դրաբար և թէ՛ աշխար.
հարար և զանազան անձերէ: Մեզ մօտ ծախու.
ղանուածը Աստուածատուրեան Մանուկ
պէշի աշխարհարար թարգմանածի Վ. աը.
պաղբութիւնն է, պատկերներով զարդար.
ւած 1 ֆր. և 20 սնդմ. (1,40):

ՏՈՒՆ — ՄԱՐՏԻՆ
Մ. ՓԱՌՈՒԳՈՒԹՅՈՒՆ
1915

Հայերու Տպարան. Փարիս, Կոստանթնուպոլիս
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi

1) Schrapnell կրակին այն ուսմբերը
որոնք խոշոր կտր. գնդակներով լցուած
են. այդ գնդակներ ամէն կողմ կը ցըր.
ւին պայթելով ժամանակ: